

Kotidemot

Muista

- Kysy lupa kotidemon tekemiseen ja kerro, mihin tarkoitukseen demoa teet.
- Säilytä tutkittavien anonymiteetti.
- Ole ystävällinen ja mukava, sillä lapsia jännittää usein. Kehu ja anna positiivista palautetta!
- Käsittele aihetta kehitystason mukaisesti; esimerkiksi mielen teoriaa voi demota konkreettisilla nukeilla.
- Muista myös käyttää sellaista kieltä, joka on lapsen kehitystason mukaista. Esimerkiksi sivistyssanat tai abstraktit ilmaisut voivat olla hankalia pienille lapsille.

Raportti

- Kerro lyhyesti kotidemon/haastattelun tekemisestä. Muista tutkittavien anonymiteetti.
- Kerro kotidemon/haastattelun tuloksista. Perustele ja selitä tulokset kehityspsykologisen tiedon avulla.
- Sopiva pituus raportille on 1–2 sivua (A4-kokoa).

Demot ja ohjeet

Valitse yksi seuraavista demoista, toteuta se ja kirjoita lyhyt raportti (mitä teit, miten koehenkilö suoriutui ja mitä johtopäätöksiä voit vetää). Voit vaihtoehtoisesti tehdä myös haastattelutehtävän.

1) Mielen teoria

Toteuta demo n. 3–5-vuotiaalla lapsella. Valitse kohta a tai b.

a) Lavasta kirjan s. 95 kuvan mukainen tilanne esimerkiksi nukkejen avulla. Vertaa tuloksiasi kirjan teorialietoon.

b) Esitä tehtävä useammalle leikki-ikäiselle lapselle, yksi kerrallaan. Pyri saamaan mukaan joitakin alle 4-vuotiaita ja joitakin yli 4-vuotiaita lapsia.

Valmistaudu hankkimalla astia, jonka tavanomainen sisältö on lapsen tiedossa. Voit käyttää tutkimuksessa esimerkiksi värikynärasiaa, karkkiaskia tai säästöpossua. Poista rasian tavanomainen sisältö ja korvaa se jollakin yllättävällä, niin että säästöpossusta löytyy marmorikuulia tai kynärasiaa pillejä.

Pyydä lasta ensiksi kertomaan, mitä hän arvelee rasiassa olevan. Avaa sitten rasia ja näytä lapselle, mitä se sisältää. Kysy lapselta seuraavaksi, mitä hänen kaverinsa ajattelisi rasiassa olevan, jos tämä tulisi nyt huoneeseen.

Vertaa eri-ikäisten lasten vastauksia. Mitä vastaukset kertovat lapsen kyvystä asettua toisen henkilön asemaan?

2) Lapsen kielen kehitys

Haastattele eri-ikäisiä lapsia. Pyydä heitä selittämään esimerkiksi seuraavien sanojen merkitys:

- avaruus
- ihmissuhde
- mekko
- naku
- uni
- peli
- liikenne
- jarruttaa
- kääntyminen
- tuhma
- teräväpäinen
- mustasukkainen

Kirjoita sanaselitykset muistiin tai äänitä ne. Vertaile sanaselityksiä eri ikävaiheita koskevan tiedon pohjalta. Miten kielen ja ajattelun kehitysvaiheet ilmenevät lasten sanaselityksissä? Pohdi, mitkä muut tekijät kuin ikä vaikuttavat lapsen tapaan selittää sanoja.

3) Lasten kyky ymmärtää sukupuolta

Lasten kykyä ymmärtää sukupuolta on testattu seuraavilla kysymyksillä. Toteuta kysely eri-ikäisille 2–6-vuotiaille lapsille. Vastaavatko eri-ikäiset kysymyksiin eri tavoin? Mitä voit vastausten perusteella päätellä lasten kyvystä ymmärtää sukupuolen pysyvyyttä?

Kysymykset perustuvat Arthurin ym. (2009) Yhdysvalloissa toteuttaman tutkimuksen kysymyksiin. Arvioi kysymyksiä – sopivatko ne suomalaiseen kulttuuriin?

- Oletko poika vai tyttö? Jos lapsi vastaa ”tyttö”, kysy vielä: Oletko sinä poika? Jos lapsi vastaa ”poika”, kysy vielä: Oletko sinä tyttö?
- Kun olit vauva, olitko sinä silloin tyttö vai poika vai välillä tyttö ja välillä poika?
- Kun kasvat isoksi, oletko silloin nainen vai mies vai joskus nainen ja joskus mies?
- Jos teet isona miesten / naisten (valitse eri sukupuoli kuin lapsella) töitä, oletko silloin mies vai nainen?
- Jos pojalle laitetaan kynsilakkaa, tulisiko hänestä tyttö? Jos tytöllä olisi tosi lyhyet hiukset, tulisiko hänestä poika? Jos poika leikkii nukeilla, tulisiko hänestä tyttö? Jos tyttö leikkii kuormureilla, tulisiko hänestä poika?
- Jos oikein kovasti haluaisit olla tyttö/poika (valitse eri sukupuoli kuin lapsella), voisitko olla sitä?

4) Piaget'n vesilasikoe

Toteuta demo leikki-/kouluiässä olevalla lapsella (noin 5–10-vuotiaalla).

Lavasta oppikirjan s. 113 kuvan tilanne. Käytä kahta erilaista lasia. Vertaa tuloksiasi kirjan teorialietoon.

5) Haastattelutehtävä nuoren identiteetistä

Käy Marcian identiteettiteoria (oppikirjan s.151–153) vaiheittain läpi ääneen. Pyydä nuorta kuvaamaan jokaisen vaiheen kohdalla, miten ko. vaihe on näkynyt hänen kehityksessään.

6) Haastattelutehtävä vanhemmalle tai isovanhemmalle heidän nuoruudestaan

Esitä seuraavat kysymykset vanhemmallesi tai isovanhemmallesi.

- Mitkä asiat ovat jääneet tärkeimpinä mieleen omasta nuoruudestasi?
- Miten siirtyminen aikuisuuteen sujui? Siirtymään kuuluu esim. opiskelualan ja tulevan ammatin valinta, itsenäistyminen, muutto pois lapsuudenkodista ja perheen perustaminen.
- Mikä oli ystävien merkitys nuoruudessa ja muissa elämänvaiheissa?
- Mitkä olivat nuoruuden suurimmat haasteet tai huolet? Entä ilot?
- Mitä haluaisit sanoa nuorelle itsellesi?

Pohdi, miten erilaiset kehitystehtävät (oppikirjan s. 167) näkyvät haastateltavan elämässä.